

143. Amitgers i senyors (Maó)
Informador: Jaume Cardona i Anglada
Edat: 81 anys
Transcriptors: J. Veny, L. Pons
Enquestador: Zulema Borràs
Data: desembre 1994

143

Amitgers i senyors

(Maó)

Λαν'c | erə wnəz m,ɪdʒəz um p,op pərtikul'ar | e? | p'erkə | ə: | səz əm'ɪdʒəs |
,arə rəλər,em də bl'at | k ,erə sə b'ase | sə b'ase | ə: | ku,iəm pə dz'emplə | m'il
kilus | ə: v,ɔltruz no səb,ew kə s,ɔŋ kurt'erəs | rəλ,em də kurt'erəs | rəλ,avən
də kurt'erəs | p,ɛ'kə vuʒ əŋk,arə səs t'əŋkəs | sə: | v,am pər kurt'erəs | ki
wnə kwərt,erə ez 'un | un ,ariə | əprutsim,adəm'ent | e? | i: | i ku,iən s'ɛŋ
kurt,erəs | də sə ts,ɛŋ kwərt'erəs | siŋkw,antə ,erəm pə'f | 'amu | i siŋkw,antə
pə tsəŋ'o | pə tsəŋ'o || əmpər'c | l 'amu | si səmbr,avən d'ew | k ,erən d'ew
kur | pər | pər kui s'en | v,iən d'ə | də | də səmbr'a | unəz d'ew | v,iə də puz'a |
də sət | də sə tʃiŋkw,antə d'el | əs,ɔ ən t'e | ən t,enz ənt'ik | e? | Λαν'c | v,a
əvulusjun'a | v,iə də pəŋ'a | səz d'ew | d'el || kumpr'ens? | ə tsəŋ'o | no
puz'avə | ,erən səŋ,oz um pət fəwd'als | si | i Λαν'c | əŋk'arə | v,iə də pəŋ,a
d'ewmə | d'ewmə | es | əs,ɔ kə pəŋ'avən ə sə: | ə səz iɣl'esi's | ən ə | p,ɛrkə
Λαν'c | v,ɔltruz no n ew sənt,ɪp pəll'a | pər'c | t,odz əs kumvəns kə | ,a
mən'ɔrkə | əst,ɛəm plən də | də | də m'ɔŋʒəs | də | də | də fr'arəs || tot ,ordəz d
ək'estəs | j ək'ets | viv'ian | dəz d,ɛfmə kə pəŋ'avən | (...) t,ot ə b,ase d əs'c || l
'amu tən,iə d'r'et | kə si vul,iə b'ewrə | pə dz'emplə || ku'ia: | bəv,iə l'et | əs,ɔ
no kunt'avə || pər,ɔ si s f,ɛən d'ew fuɣ,asəz də furm'adʒə | si m mənʒ,avə 'unə
| əŋ v,iə də dā ,unə | 'amu | maldəm,es <1> kwəlk,u: no mir,as tam pr'im | s
,unikə k,ɔzə kə tən,iə | 'amu | k ,erə be də fr'əŋk | ,erə kə s t,ən də səŋ'a || əs
kust'um | ,erə kə mət,avəm b'ens || ʒa st'ɛə | əmb əs kunt,r,attə kə f'ɛən | un
kunt,r,attə | firm'at | pəl | 'amu j ə tsəŋ'o | kə s t,ən də tsəŋ'a | si d'ur,av um
m'es | v,iən də məst'e | pə dz,empl um be k,adə səmm'anə | ə tsəŋ'o | d'avə |
lə mit'ad dəs | də | də ts'e | dəs kw,atrə | u s'iŋk | u siz b'ens | pər d'onə | kə mə
kumpr'ens? | e? | i Λ,a mənʒ,avən ə tsəŋ'ad'os | p,ɛrkə v,iən də tən,i səŋ'ad'os |
əλ,ɔ ,erə s ,unikə k,ɔzə kə tsəŋ'o d'avə | lu kə | 'amu | si ,er un | 'amu m pəg dəs'c
| li əɣ,u li d'uə | ə: | un t,r,ɔz də b'e | lu kə s'i | no tən,iə kap ubliɣəsj'o || no
tən,iə kap ubliɣəsj,o dəs'c | p,ɛrkə səz ,altrəz əm,ɪdʒəs ,erəm ben 'əs | b,ən
əskr'itəs | si s k,ad də s ,əŋ əj v'ia | s,ən d'urus | p,ɛrkə λ,ɔ sen d'urus |
pur,iəŋ kumpr,a wnə k'azə || siŋkw'antə | ,erən də tsəŋ'o || kumpr'en? | i |
,amu v,iə puz,at sə f,ɛjnə d'el | i dəs f'is |

<1> Possible confusió per *maldament*.

143

Amitgers i senyors

(Maó)

Llavò* era unes mitges* un poc particular, eh?, perquè eee ses amitges,* ara ra-
llarem* de blat, que era sa base, sa base; eee coïen,* per exemple, mil quilos, eee vol-
tros* no sabeu què són quarteres, ralleu* de quarteres, rallaven* de quarteres, perquè
avui encara ses tanques, se ... van per quarteres, qui* una quartera és un ... una àrea
aproximadament, eh? i ... i coïen* cent quarteres; de ses cent quarteres, cinquanta
eren per l'amo i cinquanta pes senyor, pes senyor; emperò, l'amo, si sembraven deu,
que eren deu quar... per ... per coir* cent vien* de ... de ... de sembrar unes deu, via*
de posar de ses ... de ses cinquanta d'ell —açò en te... en temps antic, eh?, llavò* va
evolucionar—, via* de pagar ses deu d'ell. Comprends? Es senyor no posava, eren
senyors un poc feudals. Sí. I llavò* encara havia de pagar delme. Delme és açò que
pagaven a sa ... a ses iglésies, a.n* a ... perquè llavò,* voltros* no n'heu sentit parlar,
però tots es convents que hi ha a Menorca esteien* plens de ... de ... de monges, de ...
de ... de frares, tot ordes d'aquestes; i aquests vivien des delme que pagaven ... Tot a
base d'açò. L'amo tenia dret que si volia beure, per exemple, coïa* ... bevia llet, açò
no comptava, però si es feien deu fogasses* de formatge, si en menjava una, en via*
de dar una a l'amo, l maldament* qualcú no miràs* tan prim. S'única cosa que tenia
l'amo, que era bé de franc, era que es temps de segar, es costum era que mataven
bens, ja esteia* amb es contracte que feien —un contracte firmat per l'amo i es se-
nyor—, que es temps des segar, si durava un mes, vien* de mester* per exemple un
be cada setmana. Es senyor dava la mitat* des ... de ... de ... se ... des quatre o cinc o
sis bens. (Perdona).² Que me comprends? Eh? I allà menjaven es segadors, perquè ha-
vien de tenir segadors, allò era s'única cosa que es senyor dava; lo* que l'amo, si era
un lamo* un poc daçò,* li ... algú li duia, eee un tros de be, lo* que si ... no tenia cap
obligació, no tenia cap obligació d'açò. Perquè ses altres amitges* era ben es... ben
escrites: si as cap de s'any hei* via cent duros, perquè allò cent duros porien* com-
prar una casa, cinquanta eren des senyor, comprèn?; i l'amo via* posat sa feina d'ell i
des fiis.*

1. Distracció, per *senyor*.

2. L'informador s'excusa per haver donat un cop al micròfon.